

ROWWEN HÈZE, GEWORTELD IN AMERICA

Leendert Brouwer Leendert Brouwer maakte de Nederlandse FamilienamenBank¹ en is belast met het beheer ervan bij het Centraal Bureau voor Genealogie in Den Haag. Voor dit boek onderzocht hij de namen van de bandleiden en concludeerde dat Rowwen Hèze echt streekgebonden is.

In het begin van de negentiende eeuw werd vanuit Horst westwaarts een Peeldorp gesticht dat als een waar Wilde Westen van Amerika op de ruige natuur veroverd moest worden, en daarom ook Amerika genoemd werd (en als ‘America’ geschreven). Kende men elkaar omstreeks 1900 in de dorpen aan de rand van de Peel vooral door bijnamen, toch zijn ook de familienamen streekeigen. Zo zou men aan de hand van de achternamen van de bandleiden van Rowwen Hèze de band goed kunnen lokaliseren. Ze komen allemaal echt uit de buurt! Behalve de laatste aanwinst dan – bassist Wladimir Geels.

Van de originele bandleiden leidt niet elke afzonderlijke naam direct naar America of de gemeente Horst, maar gezamenlijk steken ze door hun regionale concentratie toch af tegen de namen in het hele land. We kunnen bij dit onderzoekje gebruikmaken van de gegevens uit 2007 uit de Nederlandse FamilienamenBank, dat wil zeggen vóór de fusie van de gemeente Horst met Sevenum en Meerlo-Wanssum.

De naam Deckers van gewezen drummer Mart Deckers is een variant van Dekkers, een beroepsnaam voor de (stro) dak- of leidekker. Deze naam komt in heel Zuidoost-Nederland vrij veel voor, maar toch neemt Horst aan de Maas met deze naam een vijfde positie in op de ranglijst van gemeenten, achter de steden

Maastricht, Den Bosch en Kerkrade en de nabije gemeente Leudal.

De familienaam van de eerste accordeonspeler Geert Hermkes (92×) komt niet veel voor, en Horst is met deze naam meteen eerste, gevolgd door Arcen en Velden en Venlo. Het is trouwens een minder voorkomende variant van Hermkens (448×) met *-n* in de naamsuitgang, die eveneens in Horst en omgeving geconcentreerd is. De naam betekent ‘zoon van Hermke’, dat wil zeggen van kleine Harm.

Als deze Sherlock Holmes op zijn speurtocht vervolgens bij Jack Poels komt, kan hij dankzij zijn naamkundige loep al met grote zekerheid constateren waar de wortels van Rowwen Hèze te vinden zijn. De familienaam Poels (1226×) is niet alleen in Venray-Horst geconcentreerd met 326 naamdragers,

uit de genealogie blijkt ook dat de naam daar ontstaan is. In Veltum, nu een wijk van Venray, leefden in 1440 Peter en Gerard van de Puel (een toenmalige schrijfwijze voor de uitspraak van Poel of mogelijk het meervoud ervan), ongetwijfeld op een plek die als De Poel(en) bekend stond, een perceel met één of meerdere waterpoelen aan de rand van de Peelse heide. Nakomelingen werden ook ‘op de Poel’ of ‘thoe Poëll’ genoemd en in de zeventiende eeuw werd bij de registratie van de naam voorzetsel en lidwoord

Men zou aan de hand van de achternamen van de bandleiden van Rowwen Hèze de band goed kunnen lokaliseren.

vervangen door de genitief *-s*, zoals in Limburg gebruikelijk was geworden.

Jacks voorouders trokken er al op uit om iets streekeigens aan de man te brengen. Henricus Poels, die ‘de Kwojje’ of ‘de Rojje’ Poels werd genoemd, dreef in de negentiende eeuw schaapskudden van de Peel naar Antwerpen, Parijs en andere marktsteden om ze daar te verhandelen.

De detective hoeft niet veel moeite te doen om de muzikanten thuis te brengen. Jack Haegens heeft echt een familienaam die volkomen Horsts is. Van de 255 mensen met de naam Haegens wonen er 85 in Horst, dan komt Venray met 18. Het is een oude spelingsvorm van de naam Hagens die ook het meest in Horst voorkomt, maar ook wel elders in Nederland.

Martin Rongen komt uit een absoluut Venrayse familie met 161 naamdragers aldaar en ook Horst telt nog 47 Rongens. De naam Rongen, die zeker al in de zestiende eeuw in Venray voorkwam, is niet zomaar te verklaren. Behalve Rongen komt elders ook Van Rongen voor, een vorm die een plaatsnaam veronderstelt, maar waar? Meer in de buurt is de mogelijke variant Ron(c)ken, die overigens beduidend minder voorkomt.

Ook de naam Ronge zonder *-n* komt voor, en dat zou een variant van de Duitse naam Runge kunnen zijn. Runge/Ronge komt misschien van *ronge*, met als betekenis een houten of ijzeren staander waar een wagen er vier van heeft voor de zijschotten. Ronge/Runge zou dan een beroepsbijnaam voor de wagenmaker of de koetsier kunnen zijn. Maar hoe kenmerkend is dat wagenonderdeel om er een bijnaam van te maken? Het onderdeel wordt in ieder geval wel in het Venrays Woordenboek vermeld. Vanuit dialectperspectief treedt ten slotte nog een verklaring naar voren: Rongen als gevelariseerde² vorm van Ronden,

een variant van de bijnaam (De) Ronde voor iemand met een rond postuur, of zoals bij ene Merien de Ronde die omstreeks 1900 zo genoemd werd omdat hij een ronde wang had ‘waar wel een half pakje BZK (pruimtabak) achter weggestopt kon worden’.³

Leverd duiding van Rongen een naamkundige wirwar op, de veel voorkomende achternaam van Theo Joosten is daarentegen heel duidelijk. De voor naam Joost waar hij op teruggaat kwam toen en komt nu veel voor. Vroeger blijkbaar vooral in het voormalige Overkwartier van Gelre (= Noord-Limburg) en in het Rijk van Nijmegen, gezien de gemeenten waar het patroniem (‘vadersnaam’) het meest voorkomt, zoals in Venlo 290 en Horst 137.

De achternaam van de voormalige bassist Jan Philipsen lijkt evenals die van Theo Joosten heel gewoon. Philipsen betekent ‘zoon van Philip’, een algemeen voorkomende voor naam. Maar wáár komt Philipsen veruit het meest voor, en is hij daarom bijzonder? In Horst en Venray! Jawel.

Tren van Enkevorts voor naam is een verkorte roepnaam van Petran, wat een samenvoeging is van de doopnamen Petrus Johannes. Zijn achternaam, van Enkevort, is Midden- of Noord-Limburgs. Het epicentrum is echter niet Horst of Venray, maar Sevenum. De familienaam komt oorspronkelijk uit Mierlo, Noord-Brabant, waar in de vijftiende eeuw de familie leefde waar kardinaal Willem van Enkevort (Mierlo 1464 – Rome 1534) uit voortkwam. Maar in de zeventiende eeuw vestigde Joes van Enkevort zich op het Gravengoed in Sevenum en zijn nakomelingen hebben zich er stevig geworteld.

Ten slotte de familienaam Hesen van de man die zijn naam op de band heeft overgedragen. Hesen heeft in Horst 186 van de 555 naamdragers en komt daar veruit het meest voor. Deze naam is mogelijk

verwant aan de naam Haazen die aan de Brabantse Peelkant frequent is. Deze verbogen vorm van Haas kan verschillende betekenissen hebben. In de eerste plaats betekenissen die in verband staan met de diereennaam, bijvoorbeeld een bijnaam voor iemand die (zo snel) is als een haas, of voor iemand die woont 'in de Haas'. Het kan ook gaan om een patroniem bij de voornaam Haas of Hase, de oude Germaanse persoonsnaam Haso. Bij Hesen kunnen we overigens ook een verband met een plaatsnaam Hees veronderstellen. In Sevenum ligt bijvoorbeeld het gehucht De (Achterste en Voorste) Hees, en ook de Heesberg en de Heesbeemd; dit Hees duidt mogelijk op een gebied met struikgewas of kreupelhout.

In de streek rondom de Peel staat Hesen op nummer 169 en in heel Nederland op de gedeelde 4644ste-4652de plaats. In tegenstelling tot Rowwen Hèze is Hesen dus slechts in Horst goed bekend.

De echte topnamen in Horst zijn namen die in de streek ook de meest voorkomende zijn. Janssen – van de doopnaam Johannes en de ervan afgeleide roepnaam Jan – is de naam die veruit het meest voorkomt. Dan Peeters van de doopnaam Petrus. Jacobs is in de streek de derde naam, maar in Horst is Geurts tussen Peeters en Jacobs gedrongen. De naam Driessen komt veel in de streek én in Horst voor, maar dan volgen in de Horster top 10 toch enkele namen die buiten Horst minder aanwezig zijn, zoals Cox (Horst 6, streek 41), Van den Munckhof (7:131), Van Rens (8:103), Verheijen (9:26), Keijsers (10:70).

Een Horster kernnaam is de naam Kleuskens, door klank en vorm ook een echte Limburgse naam. Ook Kleuskens ('de zoon of de dochter van Kleusken = Klaasje') is een patroniem, maar bij een voornaam in dialect en met de naamsuitgang *-ken*, die er een vleivorm van maakt. Bij Van den Munckhof

moeten we denken aan een hofstede of hoeve van een klooster dat de naam Munnikhof heeft gekregen. De naam van de honkvaste familie is tot in de zestiende eeuw genealogisch in Horst te traceren. Van Rens (met de gevelariseerde variant Van Rengs) en Verheijen (= Van der Heijden) zijn ook achternamen met een plaatsbasis. En bij Keijsers, nummer 10 in Horst, kan ook een boerderijnaam worden aangewezen. De oudste vermeldingen zien we bij ene Peter Vuysten of Woest, met het alias Keijsers, omdat hij op de betreffende boerderij gevestigd was. Zo was er overigens bijvoorbeeld ook een boerderij Haegensplaats die aan de familie Haegens gelinkt kan worden. De boerderij Keijsers is wellicht naar een voorgaande bewoner genoemd. Was Keijsers oorspronkelijk een bijnaam voor iemand die er uitzag of zich gedroeg als een keizer, of was het een man die in keizerlijke dienst was?

Op 13 staat de enige (!) beroepsnaam in de top 50 van Horst: Hoeijmakers, een variant van Hoedemakers. Andermaal een Horstse kernnaam. En Hoeijmakers doet het goed. De familie is de volkstelling in 1947 en 2007 gegroeid van 238 naar 643 personen, ruim 2,5 keer zoveel terwijl de gemiddelde vermenigvuldigingsfactor van de namen in Nederland in die periode 1,5 is. Zou het kunnen dat het goed toeven is in Horst aan de Maas? Het is in ieder geval een klimaat waarin Rowwen Hèze goed gedijt.

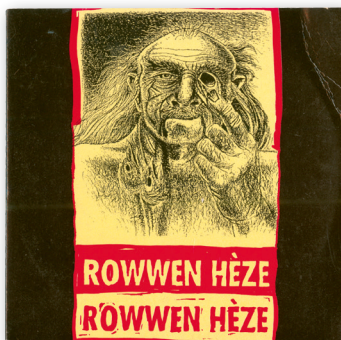
1 Zie www.meertens.knaw.nl/nfb/.

2 Velarisatie is een fonetisch verschijnsel waarbij de klank *-n(d)* zachtjes tegen de achterkant van het verhemelte tot *-ng* wordt gedrukt. Vergelijk bijvoorbeeld het Limburgse patroniem ('vadersnaam') Frings naast de varianten Frijs en Vriens bij de doopnaam Severinus.

3 Uit: *De Brijhappers. Een verzameling Sliedrechtse bijnamen* (Oudheidkundige Vereniging 'Sliedrecht', Sliedrecht, 1992), p. 27.

Top 50 Nederland 2007

1 De Jong	26 Kok
2 Jansen	27 Van der Linden
3 De Vries	28 Jacobs
4 Van den Berg	29 Vermeulen
5 Van Dijk	30 Van den Heuvel
6 Bakker	31 De Haan
7 Janssen	32 Van den Broek
8 Visser	33 Van der Veen
9 Smit	34 De Bruin
10 Meijer	35 Schouten
11 De Boer	36 De Bruijn
12 Mulder	37 Van Beek
13 De Groot	38 Van der Heijden
14 Bos	39 Willems
15 Vos	40 Van Vliet
16 Peters	41 Maas
17 Hendriks	42 Hoekstra
18 Dekker	43 Verhoeven
19 Van Leeuwen	44 Koster
20 Brouwer	45 Van Dam
21 De Wit	46 Prins
22 Dijkstra	47 Huisman
23 Smits	48 Blom
24 De Graaf	49 Peeters
25 Van der Meer	50 De Jonge

Top 50 de Peel en omgeving

1 Janssen	26 Verheijen
2 Peeters	27 Van den Broek
3 Jacobs	28 Van den Berg
4 Hendriks	29 Timmermans
5 Peters	30 Hendrix
6 Driessen	31 Van der Heijden
7 Smits	32 Kessels
8 Arts	33 Aarts
9 Jansen	34 Wijnen
10 Hermans	35 Verstappen
11 Martens	36 Gielen
12 Manders	37 Verhoeven
13 Willems	38 Verberne
14 Joosten	39 Cornelissen
15 Van den Heuvel	40 Gommans
16 Thijssen	41 Cox
17 Geurts	42 Smeets
18 Rutten	43 Kersten
19 Kuijpers	44 Engels
20 Van de Ven	45 Wijnhoven
21 Maas	46 Kusters
22 Van Dijk	47 Huijs
23 Derks	48 Van de Laar
24 Linders	49 Berkers
25 Swinkels	50 Bouten

Top 50 familienamen in Horst

1 Janssen	26 Derks
2 Peeters	27 Smits
3 Geurts	28 Wijnen
4 Jacobs	29 Joosten
5 Driessen	30 Hendriks
6 Cox	31 Jenniskens
7 Van den Munckhof	32 Van der Sterren
8 Van Rens	33 Vervoort
9 Verheijen	34 Lenssen
10 Keijzers	35 Willems
11 Hermans	36 Bouten
12 Kleuskens	37 Arts
13 Hoeijmakers	38 Thielen
14 Hesen	39 Poels
15 Vullings	40 Coenders
16 Seuren	41 Van Rengs
17 Huijs	42 Versleijen
18 Hendrix	43 Philipsen
19 Van Helden	44 Alards
20 Litjens	45 Verhaegh
21 Thijssen	46 Wijnhoven
22 Cuppen	47 Spreeuwenberg
23 Linders	48 Hagens
24 Lemmen	49 Weijs
25 Rutten	50 Aerts